

## Nr 172.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 3 mars 1950.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts  
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*Josef Weijne.*

---

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och inrikesdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I 1950 års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 159, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna till Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bilagan 28, Kapi-  
1 — Bihang till riksdagens protokoll 1950. 1 saml. Nr 172.

talbudgeten, punkten 8) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1950/51 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Jag torde nu ånyo få anmäla dessa anslagsfrågor. I samband härmed torde jag få behandla vissa andra anslagsfrågor m. m.

### **1. Fortsatt disposition av det för budgetåret 1946/47 anvisade investeringsanslaget till Om- och tillbyggnad av landsarkivet i Göteborg.**

Till detta ändamål anvisade riksdagen för budgetåret 1946/47 ett investeringsanslag av 245 000 kronor. Genom beslut den 18 juni 1949 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må disponeras under innevarande budgetår. I skrivelse den 24 januari 1950 har byggnadsstyrelsen anhållit att få disponera vid budgetårets utgång förefintlig behållning å anslaget jämväl under budgetåret 1950/51, enär styrelsen ämnade så snart byggnadstillstånd beviljats igångsätta byggnadsarbetena. Då jag funnit mig böra biträda byggnadsstyrelsens framställning men riksdagens medgivande erfordras för fortsatt disposition av anslaget, föreslår jag, att riksdagens medgivande härtill inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1949/50 befintlig behållning å det för budgetåret 1946/47 anvisade investeringsanslaget till Om- och tillbyggnad av landsarkivet i Göteborg må disponeras intill utgången av budgetåret 1950/51.

### **2. Fortsatt disposition av det för budgetåret 1946/47 anvisade reservationsanslaget till Bidrag till uppförande av nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek.**

Till detta ändamål anvisade riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 ett reservationsanslag av 750 000 kronor. Genom beslut den 22 april 1949 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må disponeras under innevarande budgetår. Då det är önskvärt, att anslaget kan disponeras även därefter, föreslår jag, att riksdagens medgivande inhämtas till fortsatt disposition av anslaget intill utgången av budgetåret 1951/52. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1949/50 befintlig behållning å det för budgetåret 1946/47 anvisade reservationsanslaget till Bidrag till uppförande av nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek må disponeras intill utgången av budgetåret 1951/52.

### 3. Fortsatt disposition av det för budgetåret 1946/47 anvisade investeringsanslaget till Ombyggnadsarbeten vid kungl. biblioteket.

Till detta ändamål anvisade riksdagen för budgetåret 1946/47 ett investeringsanslag av 520 000 kronor. Genom beslut den 18 juni 1949 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må disponeras under innevarande budgetår. I skrivelse den 24 januari 1950 har byggnadsstyrelsen anhållit att få disponera vid budgetårets utgång förefintlig behållning å anslaget jämväl under budgetåret 1950/51, enär styrelsen ämnade så snart byggnadstillstånd beviljats igångsätta byggnadsföretaget. Då jag funnit mig böra biträda byggnadsstyrelsens framställning, förordar jag, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under nästa budgetår inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1949/50 befintlig behållning å det för budgetåret 1946/47 anvisade investeringsanslaget till Ombyggnadsarbeten vid kungl. biblioteket må disponeras intill utgången av budgetåret 1950/51.

### 4. Inredning av en ny fotografiateljé i nationalmusei byggnad.

I skrivelse den 1 augusti 1949 har *överintendenten och chefen för nationalmuseum* hemställt om anvisande av 40 000 kronor för inredande av en ny fotografiateljé i nationalmuseibygnaden.

Museichefen har anfört bland annat följande.

Det har numera visat sig, att ventilationssystemet i museets fotografiateljé trots vissa förbättringsarbeten är helt otillfredsställande, vilket synes ha medfört, att en i ifrågavarande lokaler arbetande kopist ådragit sig en svårartad huvudvärk, enligt vad företagen utredning giver vid handen. Jag hänvisar till två läkarintyg ävensom till ett yttrande från statens institut för folkhälsan och ett från karolinska sjukhusets yrkesmedicinska klinik. Enligt det förra yttrandet har vid undersökning tydligt framgått, »att arbetslokalerna äro olämpliga att användas på det sätt som nu är fallet», under det att det senare utmynnar i ett understrykande av »att de hygieniska förhållandena på arbetsplatsen äro otillfredsställande».

Med anledning av vad sålunda förekommit har jag i skrivelse den 7 juli 1949 hos byggnadsstyrelsen hemställt, att byggnadsstyrelsen ville verkställa och till mig överlämna en ny kostnadsberäkning av ett av styrelsen år 1947 uppgjort förslag till inredande av ny fotografiateljé inom museibygnaden. Byggnadsstyrelsen har härefter i skrivelse till mig den 19 juli 1949 framlagt nya kostnadsberäkningar, av vilka framgår, att inredande av en fotografiateljé i enlighet med det tidigare förslaget numera kan beräknas draga en kostnad av 40 000 kronor.

Frågan om inredande av ny fotografiateljé i nationalmuseibygnaden har sålunda nu blivit trängande. Härtill må anmärkas, att ett genomförande av det föreliggande förslaget såtillvida icke kan anses innebära ett före-

gripande av nationalmuseiutredningens förslag, som detta enligt vad jag har mig bekant härutinnan kommer att helt överensstämna med det förevarande.

*Byggnadsstyrelsen* har vitsordat, att museets nuvarande fotografiateljé både ur teknisk och hygienisk synpunkt är olämplig som arbetslokal, samt tillstyrkt anvisande av 40 000 kronor till inredning av en ny ateljé enligt styrelsens förslag av år 1947.

*Statskontoret* har med hänsyn till vad som anförts i ärendet icke velat motsätta sig ett tillmötesgående av museichefens framställning.

*Departementschefen.* Med hänsyn till att nationalmuseets nuvarande fotografiateljé synes vara helt undermålig och hälsovådlig som arbetslokal, tillstyrker jag, att medel anvisas till inredande av en ny ateljé inom museibyggnaden. Mot det föreliggande förslaget har jag icke funnit anledning till erinran och jag föreslår därför att för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål anvisas ett investeringsanslag av 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning av ny fotografiateljé i nationalmusei byggnad* för budgetåret 1950/51 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 40 000 kronor.

## 5. Vissa ändringsarbeten inom zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala.

För innevarande budgetår har till ifrågavarande ändamål anvisats ett investeringsanslag av 50 000 kronor, avseende inredande av två arbetsrum inom zootomiska laboratoriets utrymmen (13 000 kronor) och av fem arbetsrum på institutionsbyggnadens vind (37 000 kronor). Medelsanvisningen har föranletts av att flera nya befattningar inrättats vid zoologiska institutionen och att jämväl den nyupprättade zoofysiologiska institutionen inrymts i byggnaden.

*Matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet* har nu anfört, att det vid äskandet av nämnda anslag hade varit svårt att bedöma zoofysiologiska institutionens behov och lokalmöjligheterna inom byggnaden. Det hade varit meningen, att institutionen efter omändringarna skulle övertaga vissa rum i källarvåningen, men dessa vore ej lämpliga för fysiologiska arbeten. På grund av stark tillströmning av studerande måste ytterligare laborieutrymmen anskaffas snarast möjligt. Den mest rationella lösningen vore, att en vaktmästarbostad, som bleve ledig sommaren 1950, omändrades till tre laboratorier, sekretariat och kylrum. Enligt av byggnadsstyrelsen gjord beräkning skulle kostnaderna härför uppgå till 45 000 kronor. Om bostaden bleve inredd på föreslaget sätt, kunde förutnämnda källarrum ställas till zoologiska institutionens förfogande. Sek-

tionen hemställde, att nyssnämnda belopp måtte anvisas för budgetåret 1950/51. Eventuellt kunde inredandet av vindsrummen anstå och härför anvisat belopp disponeras för omändring av vaktmästarbostaden.

Framställningen har tillstyrkts av *universitetets drätselnämnd, det större akademiska konsistoriet, byggnadsstyrelsen och universitetskanslern.*

*Departementschefen.* Den nu föreliggande framställningen om ytterligare medelsanvisning för ändringsarbeten inom zoologiska institutionens byggnad har huvudsakligen föranletts av att antalet studerande inom zoofysiologiska institutionen blivit större än beräknat och av att möjlighet uppkommit att disponera vissa bostadsutrymmen för institutionens behov. Jag anser mig böra tillstyrka, att för omändring av bostadsutrymmena för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 45 000 kronor.

I detta sammanhang torde få behandlas en annan fråga rörande institutionslokalerna. För budgetåret 1948/49 anvisades ett investeringsanslag av 18 000 kronor till Inredning av vissa lokaler inom zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Medelsanvisningen avsåg inredning av ett djurstall på vinden. Dessa inredningsarbeten ha ännu icke kommit till stånd. Universitetsmyndigheterna ha nu anhållit, att anslaget i stället skulle få användas till att uppföra ett fristående djurstall på institutionens tomt. Vederbörande institutionsföreståndare ha nämligen numera funnit, att djurstallet på vinden skulle bli otillräckligt och att rastgårdar erfordras. Ritningar till ett fristående djurstall ha utförts av Uppsala universitets byggnadskontor, som tillika förklarar, att anslaget å 18 000 kronor syntes förslå till uppförandet av detta djurstall. Jag har icke något att erinra mot bifall till denna framställning, därest förslaget, som ännu icke granskats av byggnadsstyrelsen, av denna myndighet finnes godtagbart. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde anslaget under angivna förutsättning få disponeras på föreslaget sätt.

Under återopande av vad som anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ändringsarbeten inom zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1950/51 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 45 000 kronor.

## **6. Avskrivning av ett universitetet i Uppsala beviljat lån för institutet för högspänningsforskning m. m.**

I underdånig skrivelse den 8 oktober 1948 har föreståndaren för institutet för högspänningsforskning vid universitetet i Uppsala, *professorn E. H. Norinder* gjort framställning dels angående befrielse för universitetet från skyldighet att återbetala ett lån å 425 000 kronor, som universitetet erhållit år 1931 för anordnande av lokaler m. m. för institutet för högspännings-

forskning, dels angående dispositionen av B. John F. Anderssons donationsfond vid universitetet. Angående ifrågavarande lån och donationsfond inhämtas av handlingarna i ärendet till en början följande.

Genom ett den 3 maj 1918 dagtecknat gåvobrev donerade ingenjören B. John F. Andersson och hans hustru vissa medel till Uppsala universitet för främjande av lösningen av vissa frågor, hörande till luftpolektricitetens område. Samtidigt överlämnade donator till en stiftelse, benämnd »B. John F. och Svea Anderssons stiftelse för främjande av forskning inom electricitetsläran med hänsyn särskilt till atmosfäriska urladdningar» en av donator ägd institution, åskledarkontrollanstalten.

Vad beträffar donationsmedlen bestämde donator, att dessa skulle fonderas tills de vuxit till ett sådant belopp, att, efter det en sjättedel av årsavkastningen lagts till kapitalet, medel finnes för inrättande och avlönande av en professor i electricitetslära, för uppförande av institutionsbyggnad m. m., för beredande av erforderligt årsanslag för de arbeten, som utfördes därstädes samt för understödjande av åskledarkontrollanstalten.

Genom propositionen 1931: 64 framlade Kungl. Maj:t förslag om finansiellt stöd från statens sida för förverkligande av det med donationen avsedda ändamålet. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beslöt riksdagen (skrivelsen 1931: 94), bland annat, att vid universitetet i Uppsala upprätta ett institut för högspänningsforskning, att, med iakttagande av de i donationsbrevet angivna villkor och bestämmelser, från och med den 1 juli 1932 vid universitetet inrätta en professor i electricitetslära, benämnd »B. John F. och Svea Anderssons professor i electricitetslära med särskild hänsyn till atmosfäriska urladdningar», att bevilja medel för avlönande av innehavaren av nämnda professor samt att bevilja universitetet ett räntefritt lån å 425 000 kronor för uppförande, inredning och utrustning av lokaler för institutet för högspänningsforskning. Sistnämnda lån anvisades av riksdagen å riksstaten för budgetåret 1931/32 bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» att utgå av lånemedel. Detta ekonomiska understöd beviljades under förutsättning att, så snart ske kunde, de genom sagda gåvobrev överlämnade medlen användes ej mindre till återbetalning av nyssnämnda lån, än även till bestridande av avlönande för innehavaren av professuren ävensom övriga med institutets verksamhet förenade kostnader. Riksdagen utgick ifrån att samtliga ifrågavarande kostnader skulle efter en till ungefär tio år beräknad tid kunna bestridas av donationsmedlen.

Sedermera ha — i enlighet med vad som förutsattes redan i propositionen 1931:64 — vissa ytterligare medel av riksdagen beviljats för personal- och driftskostnader vid institutet för högspänningsforskning.

I överensstämmelse med beslut av 1938 års riksdag (propositionen 1938: 218 och riksdagens skrivelse 1938: 417) har därefter den av donatorn, ingenjören B. John F. Andersson, grundade åskledarkontrollanstalten anslutits till högspänningsinstitutet såsom en särskild avdelning.

Professor Norinders framställning går ut på följande, nämligen  
dels att riksdagens medgivande måtte utverkas till att Uppsala universitet befrias från skyldigheten att återbetala förutnämnda räntefria lån å 425 000 kronor,

dels att bestämmelser måtte utfärdas av innebörd att avkastningen å den

av ingenjören Andersson och hans maka donerade fonden, förslagsvis benämnd »B. John F. och Svea Anderssons dispositionsfond för åskforskning», skall, sedan två tiondelar lagts till fondens kapital, disponeras för täckande av kostnader för sådana forsknings- och utredningsuppgifter, vilka falla inom ramen för den forskningsverksamhet donationen avser att främja, varvid det skall ankomma på kanslern för rikets universitet att, efter framställning av innehavaren av professuren i elektricitetslära och sedan matematisk-naturvetenskapliga sektionen avgivit yttrande i ärendet, i varje särskilt fall bevilja anslag ur fonden,

*dels ock* att medgivande måtte lämnas angående disponerande av ett belopp av 130 000 kronor av de senaste årens behållna avkastning å fonden för täckande av kostnaderna för uppförande av en särskild byggnad vid institutet för högspänningsforskning, avsedd för åskledarkontrollanstaltens lokalbehov.

I professor Norinders framställning har anförts bland annat följande.

Institutets uppgift att svara för forskning på ett ur såväl vetenskaplig som praktisk synpunkt ytterst viktigt område har ställt mycket stora krav icke minst på utrustning och nödvändig personal. Genom att institutet kommit att över huvud taget svara för en nyckelposition i fråga om åskforskning ha dessa krav ytterligare accentuerats. Att institutet kunnat hävda denna sin ställning beror icke minst på att man vid detsamma lyckats få fram mätapparater och andra hjälpmedel med de speciella egenskaper, som äro en nödvändig betingelse för modern åskforskning. Erfarenheten har visat, att denna forskning för att rätt kunna bedrivas och hävda sin ställning måste till sitt förfogande ha omfattande yttre resurser i form av vidlyftiga och dyrbara experimentella anordningar.

Institutets inklusive åskledarkontrollanstaltens direkta, årliga anslag för drift och materiel uppgår för närvarande till 64 000 kronor. B. John F. Anderssons fond uppgick den 1/7 1948 till 1 045 548 kronor med en årlig avkastning av 33 400 kronor. Det kommer alltså med nuvarande ränteläge att dröja avsevärd tid, innan fonden blir i sådant läge, att institutet kan återbetala sitt lån och driva sin verksamhet på den resterande avkastningen. Det synes ur denna synpunkt rimligt, att fondens avkastningsmedel redan nu komma till nytta för forskningen.

De medel, som institutet nu disponerar för sin verksamhet, räcka icke för erforderliga arbeten, utan man är hänvisad till att på olika sätt skaffa tillfälliga anslag. Detta medför stor osäkerhet i planläggningen särskilt av vissa forskningsuppgifter på längre sikt. Det har också under senare år blivit allt svårare att skaffa bidrag till verksamheten från privat håll.

Ur andra synpunkter är det i högsta grad önskvärt, att institutet har möjligheter att disponera medel för speciella forskningsuppgifter, vilka göra sig gällande och fordra snabb lösning. Sådana uppgifter äro betingade av plötsligt uppdykande, ännu icke klarlagda skadegörelser genom åkslag. För sin lösning fordra dessa speciella och ofta mycket omfattande undersökningar. Medel för sådana fall kunna icke förutberäknas i den årliga budgeten för institutet.

Behovet att ha tillgång till särskilda medel ur en dispositionsfond har därför gjort sig starkt gällande. Att härvid söka stöd hos enskilda företag

har vid många tillfällen icke varit lämpligt. Enligt min erfarenhet ställa dessa i vissa fall villkor för arbetets bedrivande, vilka icke äro förenliga med institutets självständighet.

*Universitetskanslern*, som i ärendet hört matematisk-naturvetenskapliga sektionen, drätselnämnden och det större akademiska konsistoriet i Uppsala, har tillstyrkt professor Norinders framställning och därvid framhållit, att ett bifall till denna innebure, att fondens avkastning framdeles beräknades icke komma att anlitas för bestridande av de nu av statsmedel utgående utgifterna för uppehållande av ifrågavarande professur samt övriga med driften vid institutet förenade kostnader. Kanslern har anfört bland annat följande.

Jag får för min del framhålla, att det måste dröja en mycket avsevärd tid, innan fondens kapital uppgår till sådant belopp, att återbetalning av omförmälda lån kan ske och institutet driva sin verksamhet med anlitan av fondens avkastning. Under sådana förhållanden synes mig goda skäl tala för att åtgärder vidtagas för att redan nu göra fondens avkastning disponibel för forsknings- och utredningsuppgifter vid institutet. Så vitt jag kan finna, synes ett beslut i dylik riktning stå i god överensstämmelse med syftet i den Anderssonska donationen. Man kan givetvis tänka sig, att de nuvarande kapitaltillgångarna i fonden anlitas för lånets återbetalande, men härigenom kommer den årliga avkastningen å återstående donationsmedel att så avsevärt reduceras, att de belopp, som därefter skulle kunna komma forskningen till godo, icke bliva av önskvärd omfattning. Under sådana förhållanden synes mig övervägande skäl tala för ett bifall till professor Norinders förslag om lånets avskrivning.

Vidkommande de föreslagna ändrade reglerna för disponerandet av fondens avkastning, avseende bland annat att två tiondelar i stället för i donationsurkunden angiven en sjättedel av den årliga avkastningen skulle läggas till kapitalet, är jag av den uppfattningen, att fonden genom bifall till förslaget komme att på ett tillfredsställande sätt befrämja de syften, som lågo donator om hjärtat, och icke stå i strid med hans avsikter. Jag anser mig alltså böra tillstyrka bifall till förslaget även i denna del.

Vad beträffar professor Norinders framställning om ianspråktagande av 130 000 kronor av fondens avkastning för tillgodoseende av åskledarkontrollanstaltens lokalbehov anser jag med hänsyn till i donationsbrevet av den 3 maj 1918 given föreskrift om donationsmedlens användning jämväl till understödjande av åskledarkontrollanstalten hinder icke böra möta, att taga nämnda belopp i anspråk för angivna ändamål (se propositionen 1931: 64 s. 12 ff och propositionen 1938: 218 s. 58 ff). Det torde få ankomma på byggnadsstyrelsen att verkställa erforderlig utredning beträffande den ifrågasatta byggnadens utförande.

*Statskontoret* har ansett hela förevarande fråga böra tagas upp till förnyad prövning och har därför hemställt, att professor Norinders framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

*Justitiekanslersämbetet*, som icke yttrat sig i frågan om återbetalning av lånet å 425 000 kronor, har icke haft någon erinran mot bifall till framställningen i övrigt.



Jag torde i detta sammanhang även få erinra om att riksdagens revisorer i sin till 1949 års riksdag avgivna berättelse angående verkställd granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för budgetåret 1947/48 till behandling upptogo frågan om avveckling av, bland annat, det under fonden för förslag till statsverket av 1931 års riksdag beviljade anslaget å 425 000 kronor till lån till universitetet i Uppsala för anordnande av lokaler m. m. för institutet för högspänningsforskning. I riksgäldsfullmäktiges yttrande häröver av den 4 januari 1949 uttalade sig fullmäktige för att en avskrivning av nämnda anslag borde kunna ske.

Sedermera ha riksgäldsfullmäktige i underdånig skrivelse den 26 januari 1950 beträffande ifrågavarande lån erinrat, att frågan om dettas avskrivning för närvarande låge under Kungl. Maj:ts prövning, varför fullmäktige endast ville uttala, att därest professor Norinders framställning skulle bifallas, avskrivning borde ske av det ifrågavarande anslaget medelst anlåtande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

*Departementschefen.* Som av den föregående redogörelsen framgått har vid inrättandet av institutet för högspänningsforskning vid universitetet i Uppsala från statsmakternas sida förutsatts, att genom anlåtande av B. John F. Anderssons donation skulle, så snart ske kunde, icke blott återbetalas det räntefria lån å 425 000 kronor, som beviljats universitetet för uppförande, inredning och utrustning av lokaler för nämnda institut, utan även bestridas kostnaderna för avlöning åt innehavaren av B. John F. och Svea Anderssons professur i elektricitetslära ävensom övriga med nämnda instituts verksamhet förenade kostnader. Fondens kapitalbehållning utgjorde den 30 juni 1948 i runt tal 1 045 000 kronor, och den årliga avkastningen uppgick vid samma tid till omkring 33 400 kronor. Jämlikt donationsvillkoren skall avkastningen av donationen läggas till kapitalet, tills detta vuxit till ett sådant belopp att efter det en sjättedel av årsavkastningen fonderats, medel finnas för inrättande och avlönande av en professor i elektricitetslära, för uppförande av institutionsbyggnad m. m. för institutet för högspänningsforskning, för beredande av erforderligt årsanslag för de arbeten, som utföras därstädes, samt för understödjande av den till institutet knutna åskledarkontrollanstalten.

De kostnader för verksamheten vid institutet för högspänningsforskning, som för närvarande bestridas av universitetets anslag å riksstaten till avlöningar, omkostnader och materiel, kunna enligt vad jag under hand inhämtat beräknas till omkring 100 000 kronor per år. Med hänsyn härtill och till fondens nuvarande ställning torde det dröja avsevärd tid, innan det blir möjligt icke blott att med anlåtande av fondens medel återbetala förutnämnda lån utan att därjämte dels fondera en del av fondens årsavkastning dels med återstoden av denna bestrida kostnaderna för verksamheten vid institutet. I betraktande av detta förhållande finner jag övervägande

skäl tala för att åtgärder vidtagas för att tidigare låta fondens medel komma forskningen till godo. För egen del har jag icke funnit anledning till erinran mot det förslag härvidlag, som framlagts av professorn Norinder och tillstyrkts av universitetskanslern. Jag förordar därför, att ifrågavarande lån å 425 000 kronor avskrivnes medelst anlitan­de av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster samt att bestämmelser meddelas angående den fortsatta dispositionen av B. John F. Anderssons donation i huvudsaklig överensstämmelse med det i ärendet framlagda förslaget. För avskrivningen såväl som för den ifrågasatta ändringen av donationsbestämmelserna erfordras emellertid riksdagens medgivande — det sistnämnda med hänsyn till de villkor, som av riksdagen uppställts vid inrättandet av institutet för högspänningsforskning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att avskrivning må ske medelst anlitan­de av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster av det universitetet i Uppsala beviljade lånet å 425 000 kronor för anordnande av lokaler för institutet för högspänningsforskning,

b) medgiva, att B. John F. Anderssons donationsfond vid universitetet i Uppsala må framdeles disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

## **7. Ombyggnad av fysiska institutionens och barnklinikens i Lund nuvarande byggnader.**

Genom beslut den 26 april 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med vederbörande myndigheter vid universitetet i Lund verkställa förnyad utredning rörande utbyggnadsplan för universitetet. Sedan utredningen slutförts, har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 30 juni 1949 överlämnat utredning i ämnet, benämnd »1948 års förslag till generalplan för utbyggande av Lunds universitet». Förslaget har godkänts av det större konsistoriet i Lund och universitetskanslern. I nämnda utredning lämnas en närmare redogörelse för redan beslutade byggnadsåtgärder och de nuvarande lokalförhållandena vid universitetet, varjämte framlägges plan för ytterligare byggnadsåtgärder.

Den av statsmakterna beslutade nybyggnaden vid universitetet för institutionerna för fysik, matematik samt mekanik och matematisk fysik är nu under uppförande och beräknas bliva färdigställd under år 1950, varigenom den nuvarande institutionsbyggnaden för fysik kommer att frigöras för annat ändamål. Den nuvarande barnkliniken, tillhörande Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och belägen inom det s. k. södra lasarettsområdet, vilket med därå uppförda byggnader avses skola successivt över-

föras till universitetet, kommer likaledes genom färdigställande av en under uppförande varande ny pediatrik klinisk att bli tillgänglig för annan användning. Jämväl detta beräknas inträffa under år 1950.

I skrivelse den 22 december 1949 har *byggnadsstyrelsen* framlagt slutgiltigt förslag till användningen av fysiska institutionens och barnklinikens i Lund nuvarande byggnader och äskat anslag till erforderliga ombyggnadsarbeten.

I nyssnämnda förslag till generalplan för utbyggande av Lunds universitet har räknats med att den nuvarande fysikbyggnaden i första hand skulle tagas i anspråk för institutionen för klassisk fornkunskap jämte antikmuseet. Detta museum, som nu disponerar lokaler, belägna under aulan i universitetshuset, har med hänsyn till såväl samlingarnas nuvarande omfattning som undervisningens behov vid den verkställda utredningen ansetts böra beredas ökade lokaler. Då fysikbyggnaden i dess helhet icke lämpligen kunde utnyttjas för institutionen för klassisk fornkunskap jämte antikmuseet har enligt förslaget till generalplan utrymme ansetts där böra beredas jämväl för de klassiska språken, latin och grekiska.

En i samråd med universitetet verkställd skissutredning har, framhåller nu byggnadsstyrelsen, givit vid handen, att den i förslaget till generalplan antydda lösningen låter sig väl genomföras. De härför behövligen arbetena, som framginge av fyra den 30 augusti 1949 dagtecknade ritningar, omfattade i första hand vissa ändringsarbeten inom byggnaden i avsikt att erhålla smärre rum för lärare m. m. Vidare erfordrades en upprustning av byggnadens uppvärmningssystem och elektriska installationer. För antikmuseet avsåges att dels iordningställa byggnadens mittparti i bägge våningarna och dels uppföra en till västra gaveln ansluten mindre envåningsflygel i enkelt utförande.

Kostnaderna ha beräknats för erforderliga ombyggnadsarbeten jämte upprustning av värmesystemet och de elektriska installationerna till 315 000 kronor samt för den nya flygeln till 120 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har räknat med, att under nuvarande förhållanden ombyggnaden och upprustningen av den befintliga byggnaden i första hand borde komma till utförande, medan tillbyggnaden kunde hänföras till en andra byggnadsetapp, varför de för nästa budgetår erforderliga medlen kunde begränsas till 315 000 kronor.

I fråga om den nuvarande barnkliniken har i generalplaneförslaget anförts, att denna byggnad sannolikt bleve den första, som vid ett successivt överförande av södra lasarettområdet till universitetet kunde tagas i anspråk för att tillgodose något för universitetet angeläget lokalbehov, varvid i första hand räknades med att bereda en tillfällig lättnad i mera aktuella lokalsvårigheter.

Sedan man kunnat närmare bedöma tidpunkten för färdigställandet av den nya pediatrikiska kliniken, har, anför byggnadsstyrelsen, inom styrelsen

i samråd med universitetet till behandling upptagits frågan om den gamla klinikbyggnadens iordningställande för att tillgodose lokalbehoven för den juridiska fakulteten samt ämnet statskunskap. Vid en mera ingående utredning rörande möjligheterna att utnyttja byggnaden för nämnda ändamål hade det framgått, att väl lämpade lokaler kunde erhållas till kostnader, vilka i förhållande till de utrymmen, som kunde utvinnas, vore att anse såsom rimliga.

I förslaget till generalplan hade räknats med, att juridiska fakultetens lokalfråga framdeles skulle definitivt lösas genom uppförande av en ny byggnad inom det södra lasarettområdet, men att fakulteten dessförinnan under en övergångsperiod borde få disponera lokaler i barnklinikens nuvarande byggnad. Den nu gjorda utredningen hade emellertid givit vid handen, att man inom denna byggnad syntes kunna nå en så god lösning, att fakultetens lokalbehov därigenom skulle bli tillgodosett för en längre tid framåt.

Det förslag till den här berörda ombyggnaden, som byggnadsstyrelsen låtit upprätta, framgår av fyra den 30 augusti 1949 dagtecknade ritningar. Arbetena skulle i enlighet härmed bli förhållandevis begränsade och även i princip av samma art som de inom gamla fysiska institutionen.

Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 325 000 kronor.

I samband med iordningställandet av ifrågakvarande byggnader för nya ändamål måste man, framhåller byggnadsstyrelsen, jämväl räkna med en allmän upprustning och iståndsättning av desamma; underhållet av dem hade nämligen under de närmast föregående åren starkt begränsats, eftersom man sedan länge räknat med, att de skulle frigöras för annan användning. Kostnaderna för nu avsedda åtgärder vore medräknade i de av styrelsen angivna kostnadsbeloppen.

Juridiska fakulteten har, anför byggnadsstyrelsen slutligen, för närvarande lokaler inom byggnaden Sandgatan 1, vilken delades med teologiska fakulteten. Sedan lokalfrågan för de juridiska ämnena lösts på av styrelsen föreslaget sätt, är avsikten att de utrymmen, som därvid frigöras i nämnda fastighet, skola tillföras teologiska fakulteten. De härmed förbundna byggnadsåtgärderna bleve av ringa omfattning, och medel för deras genomförande syntes bära äskas först av 1951 års riksdag.

*Departementschefen.* Den av mig i det föregående berörda, av byggnadsstyrelsen i samråd med vederbörande universitetsmyndigheter jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag verkställda utredningen rörande utbyggnadsplan för universitetet i Lund ger vid handen, att universitetets byggnadsbestånd är otillräckligt med hänsyn till den starka ökningen av studentantalet under tiden efter de olika institutionsbyggnadernas uppförande. Jag vill erinra om, att någon ny institutionsbyggnad icke tillkommit vid universitetet, sedan den kemiska institutionen blev färdig år 1936. De skilda vetenskapernas utveckling under de senaste decennierna,

tillkomsten av nya ämnen och utökningen av personalorganisationen samt undervisningens omläggning till den numera allt vanligare kombinationen av föreläsningar, övningar och kurser liksom i synnerhet de naturvetenskapliga och medicinska institutionernas behov av omfattande och utrymmeskrävande teknisk och instrumentell utrustning ha medfört, att byggnadsbeståndet till stor del måste betecknas såsom ej blott otillräckligt utan även otidsenligt med hänsyn till forskningens och undervisningens nuvarande omfattning och inriktning.

I anslutning till den uppgjorda utbyggnadsplanen har byggnadsstyrelsen nu framlagt förslag till ombyggnad av fysiska institutionens och barnklinikens i Lund nuvarande byggnader, vilka under innevarande år beräknas bli disponibla för andra ändamål genom färdigställandet av nybyggnader.

Enligt nämnda förslag skall den nuvarande fysikbyggnaden utnyttjas för institutionen för klassisk fornkunskap jämte antikmuseet samt de klassiska språken, latin och grekiska. Den gamla klinikbyggnaden åter föreslås skola utnyttjas för att tillgodose lokalbehoven för den juridiska fakulteten samt ämnet statskunskap. Vad sålunda föreslagits har icke givit mig anledning till erinran.

Kostnaderna för om- och tillbyggnad av fysikinstitutionen jämte upp- rustning av värmesystemet och de elektriska installationerna ha beräknats till 435 000 kronor, varav 120 000 kronor belöpa på en mindre tillbyggnad för antikmuseet och 315 000 kronor å byggnadsföretaget i övrigt, medan kostnaderna för ombyggnaden av klinikbyggnaden beräknats till 325 000 kronor.

Tillbyggnaden av fysikbyggnaden torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra hänföras till en andra byggnadsetapp. För övriga föreslagna byggnadsåtgärder synes medel böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Det erforderliga investeringsanslaget beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag till  $(315\ 000 + 325\ 000 =)$  640 000 kronor. Anslaget torde lämpligen böra uppföras under den rubrik som angives i det följande.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Lund m. m.* för budgetåret 1950/51 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 640 000 kronor.

## **8. Nybyggnad för bostäder åt vaktmästare vid vissa institutioner vid universitetet i Lund.**

Till uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund, vilket företag även avser nybyggnad för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik, har riksdagen anvisat sam-

manlagt i runt tal 2 930 000 kronor (jfr 1949 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilagan 29, punkten 3).

*Byggnadsstyrelsen* har nu föreslagit, att en i nämnda företag ingående vaktmästarbostad icke skulle komma till stånd utan i stället anslag anvisas till uppförande av en även för andra institutioner avsedd byggnad för vaktmästarbostäder. Av ärendet inhämtas bland annat:

Det av Kungl. Maj:t den 29 juni 1946 godkända ritningsförslaget till nybyggnaden för fysiska institutionen upptog en vaktmästarbostad om 3 rum och kök, förlagd i en friliggande enfamiljsbyggnad. Kostnaden för denna bostad ingick i det förutnämnda beloppet med 45 000 kronor inklusive kostnader för yttre ledningar och planering.

Intill det område, där institutionsbyggnaden uppföres, äro jämväl vissa nybyggnader för andra institutioner planerade, i vilket sammanhang styrelsen vill framhålla, att riksdagen fattat beslut om uppförande av nybyggnader för ämnena fysiologi och bakteriologi.

Vid den närmare bearbetning av frågan om dessa byggnaders planering och om den framtida dispositionen av markområdet i dess helhet, som byggnadsstyrelsen verkställt i samband med upprättande av förslaget till generalplan för universitetet, har styrelsen funnit det mindre lämpligt, att vaktmästarbostäder för de skilda institutionerna anordnas i form av friliggande enfamiljshus i anslutning till respektive institutionsbyggnader. Då dessa bostäder lämpligen icke heller böra inrymmas inom en institutionsbyggnad av här ifrågavarande slag, har styrelsen i samråd med universitetet undersökt möjligheten att sammanföra ett antal bostäder till en gemensam byggnad för detta särskilda ändamål.

Vid framställningen fogat ritningsförslag avser sålunda en dylik byggnad, omfattande fyra vaktmästarbostäder om 3 rum och kök samt så anordnad, att möjlighet hålles öppen för framtida tillbyggnad. Den nu föreslagna byggnaden har kostnadsberäknats till 150 000 kronor inklusive yttre ledningar och planering m. m. Byggnadsstyrelsen hemställer, att för uppförande av byggnaden måtte anvisas (150 000 — 45 000 =) 105 000 kronor.

*Departementschefen.* Såsom av den föregående redogörelsen framgår har byggnadsstyrelsens framställning huvudsakligen föranletts av önskemål att ernå en bättre markdisposition och en lämpligare förläggning av vaktmästarbostäder. Jag anser mig böra understödja framställningen. Mot den begärda medelsanvisningen, 105 000 kronor, har jag intet att erinra. Av de till nybyggnaden för fysiska institutionen anvisade medlen bör således ett belopp av 45 000 kronor få disponeras till uppförande av ifrågavarande byggnad för vaktmästarbostäder. Motsvarande spörsmål uppkommer icke i fråga om övriga byggnadsföretag, som beröras av nu ifrågavarande förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för bostäder åt vaktmästare vid vissa institutioner vid universitetet i Lund* för budgetåret 1950/51 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 105 000 kronor.

## 9. Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola m. m.

### A. Nybyggnader.

Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola ha för budgetåren 1945/46—1949/50 anvisats tillhopa 9 478 000 kronor, varav för innevarande budgetår 114 000 kronor.

*Högskolans kollegienämnd* har — såvitt angår anslagsändamål, som böra tillgodoses under nämnda anslag — hos överstyrelsen för de tekniska högskolorna hemställt, bland annat, att till vissa byggnadsarbeten vid högskolan måtte för nästa budgetår anvisas sammanlagt 6 010 000 kronor. Kollegienämnden har därvid åberopat en från *Chalmerska byggnadskommittén* till kollegienämnden ingiven framställning i ämnet jämte tillhörande handlingar.

*Överstyrelsen* har beträffande den del av kollegienämndens framställning, som nu är i fråga, föreslagit en till 4 885 000 kronor begränsad medelsanvisning för nästa budgetår.

De för närvarande aktuella byggnadsföretagen vid högskolan finnas upptagna i följande sammanställning, i vilken i förekommande fall tillika angivits för de olika företagen hittills anvisade belopp, nu beräknade totalkostnader, av kollegienämnden för budgetåret 1950/51 äskade medel och av överstyrelsen föreslagen medelsanvisning:

Byggnader	Hittills anvisade belopp	Nu beräknad totalkostnad	Av kollegienämnden för budgetåret 1950/51 äskad medelsanvisning	Av överstyrelsen för budgetåret 1950/51 föreslagen medelsanvisning
Nybyggnad för avd. för maskinteknik . .	4 640 000	7 545 000	1 400 000	1 400 000
Nybyggnad för avd. för elektroteknik . .	2 500 000	5 150 000	2 650 000	2 650 000
Nybyggnad för biblioteket . . . . .	700 000	1 320 000	—	—
Nybyggnad för kansliet . . . . .	—	1 175 000	500 000	—
Tillbyggnad för kemiavd. . . . .	—	6 400 000	1 000 000	375 000
Övertagande av Gibraltarvallen . . .	—	460 000	460 000	460 000
Summa kronor	7 840 000	22 050 000	6 010 000	4 885 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik. Av denna byggnad ha hittills påbörjats och i det närmaste färdigställda dels värme- och kraftcentralen och dels den byggnadsdel, som innehåller rit- och föreläsningssalar. Den för laboratorier avsedda delen av byggnadskomplexet återstår. De totala kostnaderna för hela byggnadskomplexet ha se-

nast (se 1949 års statsverksproposition, Bilaga 29, Kapitalbudgeten, s. 10 och 11) uppskattats till 4 981 000 kronor, varav 2 545 000 kronor för högskolans värme- och kraftcentral och 2 436 000 kronor för de byggnadsdelar, som skola innehålla rit- och föreläsningssalar samt laboratorier.

För värme- och kraftcentralen, vilken numera är i det närmaste färdigställd, har *byggnadskommittén* räknat med ytterligare merkostnader, preliminärt uppskattade till omkring 400 000 kronor. Det hade enligt vad kommittén anfört icke varit möjligt att hålla kostnaderna inom ramen för den för ändamålet avsedda medelsanvisningen, enär enligt gällande kontrakt entreprenadsummorna ändrades i förhållande till förskjutningarna i priserna för arbete och material. *Överstyrelsen* har funnit det beklagligt, att kommitténs kostnadsberäkningar beträffande värme- och kraftcentralen, vilka tidigare upprepade gånger måst avsevärt justeras, ånyo visat sig mindre tillförlitliga. Då anläggningen vore i det närmaste färdig och de nu konstaterade merkostnaderna hänförde sig till redan uppgjorda entreprenadkontrakt, syntes emellertid den ytterligare medelsanvisningen vara ofrånkomlig.

I fråga om de byggnadsdelar, som omfatta ritsalar, föreläsningssalar och laboratorier, ha byggnadskostnaderna tidigare beräknats till 2 436 000 kronor enligt ett år 1944 uppgjort förslag, vilket godkänts av statsmakterna vid 1945 års riksdag (prop. 326; riksd. skriv. nr 485). För ifrågavarande byggnadsdelars vidkommande har nu framlagts ett nytt förslag, som väsentligen avviker från det tidigare godkända och vars genomförande beräknas kosta 4 600 000 kronor. Av detta belopp belöper, enligt vad jag under hand inhämtat, i runt tal 1 000 000 kronor på den i det närmaste färdigställda byggnaden för ritsalar och föreläsningssalar.

Omarbetningen av det äldre förslaget till laboratoriebyggnad har huvudsakligen föranletts av nya önskemål, som framställts av avdelningskollegiet för avdelningen för maskinteknik.

*Avdelningskollegiet* har rörande laboratorierna för maskinteknik anfört huvudsakligen följande.

Av 1940 års sakkunniga uttrycktes maskinlaboratoriets utrymmesbehov i vissa golvytor och viss takhöjd. Det på grundval härav år 1944 upprättade förslaget utformades till följd av terrängförhållandena i ett plan med bottenvåning endast under vissa partier. Byggnadens utformning är emellertid icke endast ett ytproblem.

Enligt modern uppfattning böra de olika dellaboratorierna utformas efter ett enhetligt modulsystem, vilket medför fördelar i fråga om ledningsdragning m. m. och möjligheten till framtida expansion. Behovet av travers kräver en takhöjd av minst 5 meter. Förläggandet av laboratorier i ett plan medför flera olägenheter, såsom alltför små möjligheter till »höjd» och »fall» samt användande av värdefull golvyta för mindervärdiga ändamål. För framdragning av ledningar under golvet erfordras i enplansbyggnaden en låg »källare». Om denna höjes, kommer man fram till anordnandet av en bottenvåning. Byggnaden bör därför utföras i två våningsplan.



I det nya förslaget har laboratoriernas ytinnehåll ökat med 85 procent, huvudsakligen genom anordnandet av undervåning. Det har blivit möjligt att inrymma tre nya laboratorier. Kostnadsökningen för utrymmesökningen är dock relativt ringa. Däremot ha tillkommit icke obetydliga kostnader för vissa tidigare icke förutsedda specialinstallationer, såsom ledningar, fäst-anordningar, fundament m. m.

Om elevantalet ökas, erfordras större utrymme kring maskinerna. Det är även mycket önskvärt att kunna hålla examensarbetande inom högskolan. Genom modulsystemet kunna laboratoriernas form lättare ändras efter nya krav.

Ämnet ångteknik, som avsetts skola utnyttja kraftstationen som laboratorium, bör få även visst laboratorietrymme. Också ämnet värmeteknik bör på grund av utvecklingen erhålla ett laboratorium. Inom institutionen för pumpar, fläktar och vattenturbiner erfordras på grund av försöksarbetenas omfattning en uppdelning och utökning av laboratorierna. Institutionen för uppvärmnings- och ventilationsteknik har erhållit större utrymme genom tillkomsten av ett laboratorium för provning av värme(lednings)pannor.

*Byggnadskommittén* har anfört bland annat:

Vad angår de maskintekniska laboratorierna, ha de år 1944 uppgjorda ritningarna detaljbearbetats och i samband därmed omarbetats. Under den tid, som i väntan på byggnadstillstånd förflutit sedan byggnaden planerades, har den tekniska utvecklingen fortskridit, och kommittén har måst taga hänsyn härtill, liksom även till att det visat sig nödvändigt att iakttaga sparsamhet vid utnyttjandet av tomtmarken. Byggnadskommittén har då icke ansett sig kunna stå till svars med att låta den under byggnaden ligande bergknallen vara kvar, eftersom bortsprängning av densamma icke utan synnerlig svårighet kan utföras sedan byggnaden blivit färdig. Det är att märka, att större sprängningsarbeten än man tidigare räknat med ändå hade blivit erforderliga till följd av berggrundens beskaffenhet. Härigenom har erhållits möjlighet att för en jämförelsevis liten merkostnad tillmötesgå de krav på ökade utrymmen, som avdelningskollegiet framfört.

Kostnaderna för ritsals- och laboratoriebyggnaderna enligt föreliggande ritningar uppskattas till 4 600 000 kronor, under det att kostnaden år 1944 angavs till 2 436 000 kronor. Kostnadsökningen beror till mycket stor del på de allmänna prishöjningar, som ägt rum och på de justeringar och utökningar, som skett i samband med ritningarnas detaljbearbetning på grund av önskemål från avdelningen för maskinteknik, samt på tillkomsten av specialinredningar av olika slag (fundament, ledningar m. m.), vilka icke kunnat överblickas i 1944 års förslag.

*Överstyrelsen* har tillstyrkt godkännande av det nya förslaget beträffande den byggnadsdel, som skall inrymma laboratorier, samt föreslagit en medelsanvisning av 1 400 000 kronor för maskinteknikbyggnaden för nästa budgetår. *Överstyrelsen* har anfört huvudsakligen:

Den allmänna prishöjning som ägt rum sedan 1944 kan enligt vad överstyrelsen inhämtat som regel uppskattas till 29 procent, d. v. s. i förevarande fall 706 440 kronor. Ett utförande av den byggnadsdel, varom här är

fråga, i enlighet med det tidigare förslaget kan sålunda för närvarande beräknas draga en kostnad av i runt tal ( $2\,436\,000 + 706\,440 =$ )  $3\,142\,000$  kronor, varför den verkliga kostnadsökningen vid ett genomförande av det nu framförda förslaget, inräknat merkostnaden för förutnämnda sprängningsarbeten, kan beräknas komma att stanna vid ( $4\,600\,000 - 3\,142\,000 =$ )  $1\,458\,000$  kronor. Denna ökning kan visserligen synas avsevärd, men av vad i ärendet anförts har överstyrelsen blivit övertygad därom, att det tidigare förslaget icke är tidsenligt. Med hänsyn härtill och då överstyrelsen icke funnit anledning till erinran mot det nu framlagda förslaget i och för sig och icke heller mot de därför verkställda kostnadsberäkningarna, har överstyrelsen förordat, att detsamma förelägges 1950 års riksdag för godkännande. Vid detta ställningstagande har överstyrelsen ansett sig böra förutsätta, att detta förslag skall kunna anses som slutgiltigt i så måtto, att några ändringar, som kunna föranleda en ytterligare kostnadsökning, icke återigen skola ifrågasättas från högskolans sida.

Kostnaderna för nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik i dess helhet ha alltså nu beräknats till  $7\,545\,000$  kronor, varav  $2\,945\,000$  kronor för värme- och kraftcentralen samt  $4\,600\,000$  kronor för byggnaden i övrigt. För ändamålet har hittills anvisats ett belopp av sammanlagt  $4\,640\,000$  kronor, varför vid bifall till nu föreliggande förslag skulle återstå en medelsanvisning av ( $7\,545\,000 - 4\,640\,000 =$ )  $2\,905\,000$  kronor. För nästa budgetår föreslår överstyrelsen en medelsanvisning av  $400\,000$  kronor för värme- och kraftcentralen samt  $1\,000\,000$  kronor för ifrågavarande nybyggnad i övrigt eller sålunda tillhoppa  $1\,400\,000$  kronor.

*Byggnadsstyrelsen* har funnit det till  $7\,545\,000$  kronor upptagna beloppet för nybyggnaden för maskinteknik skäligt.

Nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik. Denna byggnad har avsetts skola omfatta en del, innehållande i huvudsak institutionerna för elektronik och teleteknik I, en del, innehållande övriga svagströmstekniska institutioner jämte föreläsnings- och ritsalar m. m. samt en del, innehållande starkströmstekniska laboratorier samt högspänningshall. Förstnämnda byggnadsdel är under uppförande, svagströms- och ritsalsbyggnaden torde komma att påbörjas innevarande vår medan sistnämnda byggnadsdel ännu befinner sig på planeringsstadiet. Kostnaderna för ifrågavarande byggnadskomplex ha tidigare på grundval av 1944 års prisnivå beräknats till  $3\,390\,000$  kronor vid utförande i enlighet med ett samma år upprättat, vid 1945 års riksdag godkänt förslag (prop. 1945: 326, riksd. skriv. nr 485).

*Byggnadskommittén* har även beträffande denna nybyggnad framlagt ändringsförslag och beräknat ökade kostnader. Kommittén har anført i huvudsak följande.

På grund av från högskolans sida framförda önskemål om tillgodoseende av nya och ändrade behov har byggnadskommittén i ritningarna måst göra icke obetydliga omgrupperingar och ändringar. De krav, som högskolan framfört, ha framtingats av den starka utveckling inom elektro-

teknikens område, som ägt rum sedan år 1944. Detta gäller framför allt elektronik och radioteknik, där under kriget gjorts stora framsteg, vilka fått praktisk tillämpning inom skilda områden, icke minst för militära ändamål. Elektroniken var 1944 ett rätt litet beaktat ämne i vårt land.

Det är av största vikt att vi skapa goda möjligheter till undervisning och forskning inom dessa områden. Behovet av i detta ämne utbildade ingenjörer är mycket stort, icke minst inom försvarsväsendet. Det har därför syntts kommittén nödvändigt att bereda hithörande institutioner större utrymmen.

En faktor, som medfört krav på större utrymmen, är tillkomsten av s. k. matematikmaskiner. Vid högskolan har byggts en mindre maskin och anslag har beviljats för utförande av en större. Kommittén har därför måst bereda härför erforderligt utrymme i de elektrotekniska nybyggnaderna.

Beträffande de starkströmstekniska laboratorierna föreslås betydande ändringar, i det att den i 1944 års förslag däri ingående högspänningshallen lagts som en särskild flygelbyggnad. Högspänningshallen var tidigare dimensionerad för max. 150 kV (kilovolt) driftspänning. Med hänsyn till teknikens utveckling mot allt högre spänningar är detta i dag för litet. Den nu projekterade kan användas för spänningar upp till 300 kV. Från vattenfallsstyrelsens sida har ifrågasatts, huruvida man icke borde räkna med ännu högre spänningar. Genom att högspänningshallen på detta sätt brutits ut ur den övriga byggnadskroppen räknar man vidare med att effektivt kunna eliminera från densamma härrörande störningar på de känsliga institutionerna för elektronik och teleteknik.

Byggnadskostnaderna uppskattas nu till 5 150 000 kronor. Ökningen av byggnadskostnaderna utöver den sedan 1944 inträffade prisstegringen är relativt liten och beror på ändrade rumshöjder och höjd teknisk standard.

Överstyrelsen har tillstyrkt godkännande av nu föreslagna ändringar i byggnadsprogrammet och kostnadsberäkningar samt förordat anvisande för nästa budgetår av hela det ytterligare erforderliga anslagsbeloppet, 2 650 000 kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat följande:

Det nu framlagda förslaget innebär en kostnadsökning av (5 150 000 — 3 390 000 =) 1 760 000 kronor. Då emellertid den allmänna prisstegringen i fråga om byggnadskostnader sedan 1944 kan uppskattas till 29 procent, kan ett genomförande av det äldre förslaget numera beräknas kosta (3 390 000 + 1 083 100 =) i runt tal 4 473 000 kronor, varför den verkliga kostnadsökningen skulle stanna vid (5 150 000 — 4 473 000 =) 677 000 kronor.

Den föreslagna utökningen av högspänningshallen, som medför ökade kostnader, framstår såsom ett angeläget önskemål med hänsyn till de krav, som numera måste ställas på den starkströmstekniska forskningen och undervisningen. Icke heller i övrigt har överstyrelsen funnit den utformning förslaget nu erhållit och de därför beräknade kostnaderna i och för sig giva anledning till erinran. Det företer emellertid i vissa delar avsevärda avvikelser från det vid 1945 års riksdag antagna förslaget och — även med beaktande av inträffade prisstegringar — en betydande kostnadsökning, varför frågan änyo torde få underställas riksdagens prövning. Överstyrelsen vill framhålla, att byggnadskommittén vid utformningen av det nya förslaget

kunnat tillgodogöra sig de erfarenheter, som ett antal professorer vid högskolan vunnit vid en för byggnadskommitténs räkning företagen studieresa till Amerikas förenta stater år 1946. Då denna nybyggnad sedan länge tillhört de mest angelägna på högskolans utbyggnadsprogram och behovet därav alltmera accentuerats, hade det emellertid enligt överstyrelsens mening varit önskvärt, att förevarande ändringsförslag framförts tidigare än som nu skett.

Till nybyggnaden för elektroteknik har hittills anvisats sammanlagt 2 500 000 kronor, varför ett genomförande av det nu framlagda förslaget kräver en ytterligare medelsanvisning av (5 150 000 — 2 500 000 =) 2 650 000 kronor. För att undvika att tillkomsten av denna byggnad ytterligare försenas vill överstyrelsen förorda att i enlighet med kommitténs förslag för nästa budgetår anvisas hela det återstående beloppet, 2 650 000 kronor.

*Byggnadsstyrelsen* har funnit det till 5 150 000 kronor upptagna beloppet för elektroteknikbyggnaden skäligt.

**Tillbyggnad för kemiavdelningen.** Beträffande denna byggnadsfråga torde få hänvisas till vad därom anförts i 1949 års statsverksproposition, bilagan 29, s. 11. *Byggnadsstyrelsen* har funnit det för byggnadsföretaget upptagna beloppet av 6 400 000 kronor skäligt.

**Övertagande av Gibraltarvallen m. m.** Det av Chalmers tekniska högskola disponerade området vid Giblartargatan (»Nya Chalmers») överläts genom avtal år 1920 av Göteborgs stad med full äganderätt utan ersättning till Kungl. Maj:t och Kronan under villkor, bland annat, att byggnader för en högre teknisk läroanstalt skulle vara uppförda inom 15 år, räknat från den 1 januari 1920. Detta avtal har därefter med vissa sedermera avtalade jämkningar i fråga om det ursprungligen överlåtna områdets storlek förlängts att gälla till den 1 januari 1945, i samband varmed bestämts, att vissa byggnader för högskolan skulle uppföras och vara färdigställda senast till nämnda tidpunkt. Genom en år 1944 träffad överenskommelse har tiden för uppförande av återstående byggnader för högskolan utsträckts ytterligare 10 år eller till den 1 januari 1955.

På området ha hittills uppförts byggnader för avdelningarna för kemi, skeppsbyggnad, väg- och vattenbyggnad och arkitektur, för institutionerna för fysik och silikat kemi samt för kärnkemi och radioteknisk sändarstation. Härjämte ha uppförts byggnader för statens skeppsprovninganstalt och svenska textiltforskningsinstitutet. På området äro vidare under uppförande eller planerade byggnader för avdelningen för maskinteknik med värme- och kraftcentral, för avdelningen för kemi, för avdelningen för elektroteknik samt för bibliotek.

*Högskolans lokalstyrelse* har meddelat, att sedan en längre tid förhandlingar förts med Göteborgs stads myndigheter rörande förvärv för högskolans räkning av ytterligare mark i anslutning till högskolans område å

Gibraltar. Förhandlingarna hade resulterat i ett av lokalstyrelsen den 20 augusti 1949 och stadens drätselkammare, å andra avdelningen, den 23 i samma månad undertecknat preliminärt avtal, vars giltighet gjorts beroende av bland annat fastställelse av visst stadsplaneförslag. Avtalet innebär främst, att högskolan skall erhålla ett större område, varå idrottsplatsen Gibraltarvallen är belägen, mot det att staten bestrider de till 460 000 kronor beräknade kostnaderna för anläggandet av en ny idrottsplats i närheten. Av det preliminära avtalet inhämtas bland annat:

Avtalet innefattar gränsregleringar mellan staten och staden, betingade av i avtalet nämnda stadsplaneförslag. Därjämte överlättes emellertid åt högskolan dels vissa smärre områden i anslutning till äldre avtal mellan Kungl. Maj:t och Kronan och Göteborgs stad, vilka hittills icke föranlett ändrad fastighetsbildning, dels ett större område, som för närvarande disponeras för idrottsplatsanläggningen Gibraltarvallen. Genom avtalet berättigas Kronan vidare att för eventuell förlängning av skeppsprovninganstalten på vissa villkor överbygga viss gatumark i anslutning till skeppsprovninganstaltens nuvarande, inom högskolans område belägna mark. Såsom villkor för överlåtelsen till Kronan av i avtalet avsedda områden har stadgats, att de få användas för Chalmers tekniska högskola jämte därtill anslutna institutioner, ävensom att bebyggelse skall ske i överensstämmelse med stadsplan med tillhörande stadsplanebestämmelser, som vid varje byggnadstillfälle äro gällande. Skulle området eller del därav av Kronan utnyttjas för annat ändamål än nu sagts, skall sådan mark i gravationsfritt skick på anfordran av staden återlämnas till denna med äganderätt utan ersättning.

Genom överlåtelse till Kronan av det område, där idrottsplatsen Gibraltarvallen med tillhörande paviljong, lekfält och två tennisbanor nu är belägen, komma dessa att slopas. Motsvarande anläggningar äro avsedda att utföras på ett område, som särskilt utmärkts å i avtalet bifogat stadsplaneförslag. Staden åtager sig att på Kronans bekostnad utföra ifrågasvarande anläggningar på sätt närmare anges i avtalet. Kostnaderna härför ha av stadens vederbörande verk beräknats till sammanlagt omkring 460 000 kronor. Därest detta belopp på grund av inträffade ändringar, arbetslöner och materielpriser skulle över- eller underskridas, skall stadens verkliga kostnader för anläggningarna av Kronan betalas. På vissa i avtalet närmare angivna villkor äger Kronan rätt att själv på egen bekostnad utföra ifrågasvarande arbete.

Genom avtalet skola de mellan staden samt Kronan rörande regleringar av högskolans område m. m. ingångna, delvis giltigblivna avtal av den 23/7 och 12/8 1935, 15/6 1937, 30/10 och 9/11 1937, 18/4 och 21/4 1939 samt 16/1 och 20/1 1948, som hittills icke föranlett ändrad fastighetsbildning, anses upphävida.

Lokalstyrelsen har rörande högskolans markbehov anfört i huvudsak följande:

Genom nu ifrågasvarande avtal tillförsäkras högskolan erforderlig mark för utförande av det byggnadsprogram, som inom det närmaste decenniet kan aktualiseras. För undervisningen vid högskolan kunna emellertid ytterligare byggnadsbehov inom en icke alltför avlägsen framtid ifrågakomma.

Sådana byggnadsbehov utgöras av byggnad för arkitekturavdelningen, byggnad för en föreslagen avdelning för textilundervisning, eventuell nybyggnad för skeppsbyggnadsavdelningen och reservplats för institutioner, som eventuellt kunna visa sig erforderliga. Ehuru högskolan genom avtalet tillförts ett betydande markområde, torde detta icke kunna anses tillräckligt för samtliga dessa byggnadsbehov. Enligt lokalstyrelsens mening bör planeringen av området ske på sådant sätt, att nu bestående och kommande byggnader erhålla en sådan placering i förhållande till varandra, att plats lämnas för framtida utbyggnader.

Underhandlingar pågå med staden om förvärv av ytterligare mark för högskolans räkning. Det är osäkert, om ytterligare mark kan förvärvas i anslutning till Gibraltarområdet. Däremot kan ett större område vid Kallebäck ställas till förfogande. För en studentkärsbyggnad har reserverats en tomt intill Gibraltarområdet, vilken tomt staden torde vara villig överlåta till högskolan. Enligt lokalstyrelsens mening är det angeläget, att högskolans byggnader planeras på sådant sätt, att undervisningen i största utsträckning kan koncentreras till Gibraltarområdet och att de forskningsinstitutioner, som kunna komma att framdeles knytas till högskolan, förläggas i första hand till Kallebäcksområdet.

*Stadsfullmäktige i Göteborg* ha genom lagakraftvunnet beslut den 22 september 1949 godkänt det preliminära avtalet.

*Byggnadskommittén* har hemställt, att förutnämnda belopp av 460 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår. Kommittén har anfört, att det för varje Gibraltarbyggnad beräknade området ej borde tillmätas alltför snävt, då därigenom eventuella framtida utbyggnader skulle försvåras eller hindras. På grund härav vore en ytterligare bebyggelse av området ej att rekommendera. Bland de ytterligare nybyggnader, som enligt föreliggande planer skulle komma till utförande, vore nybyggnaderna för kansli och för de båda lägre årskurserna, varjämte borde finnas visst reservutrymme. Enda möjligheten att utvidga högskolans område vid Giblaltargatan vore att övertaga Gibraltarvallen.

*Kollegienämnden* har, under framhållande att anläggandet av en ny idrottsplats komme att taga lång tid, understrukt angelägenheten av att medel för ändamålet anvisades för nästa budgetår.

*Överstyrelsen* har tillstyrkt godkännande av avtalet och anvisande av det begärda anslaget. Överstyrelsen har anfört bland annat:

Gibraltarområdet synes icke vara tillräckligt för högskolans utbyggnad. Det framstår såsom angeläget, att markfrågan snarast löses. För den erforderliga utvidgningen av högskolans område bör eftersträvas att förvärva mark i omedelbar anslutning till det nuvarande området, då högskolan eljest riskerar att inom en snar framtid ånyo få sina lokaler förlagda till olika delar av staden. Den mest rationella lösningen synes vara ett förvärv av Gibraltarvallen jämte viss närliggande mark. Det är rimligt, att staten såsom motprestation bekostar anläggningen av en ny idrottsplats, så mycket mera som staden hittills överlåtit högskolans nya område till staten utan någon ersättning. Enligt vad överstyrelsen inhämtat avser beloppet 460 000 kronor följande kostnader: idrottsplats 173 000 kronor, två trä-

ningsplaner 77 000 kronor, två tennisplaner 40 500 kronor, gemensamma anläggningskostnader 87 000 kronor, elektriska ledningar 18 000 kronor, vattenledningar 11 700 kronor och omklädningspaviljong 52 800 kronor.

Genom avtalet ersättes bland annat ett avtal av den 15 juni 1937, enligt vilket Kronan — förutom annat — förbundit sig att anordna fem ståplatsgradiner av betong utmed Gibraltarvallens västra sida. Anslag härfor (av överstyrelsen tidigare beräknat till 25 000 kronor) erfordras alltså icke.

*Byggnadsstyrelsen* har yttrat, att ett förvärv av Gibraltarvallen helt anslöte sig till vad byggnadsstyrelsen tidigare föreslagit beträffande markfrågan vid högskolan.

### B. Inredning och utrustning.

Till inredning och utrustning av nya lokaler vid Chalmers tekniska högskola har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

*Kollegienämnden* har för nästa budgetår för inredning och utrustning av nya lokaler begärt en medelsanvisning av 3 150 000 kronor i enlighet med vad efterföljande sammanställning utvisar, vari tillika angivits för inredning och utrustning av olika för ifrågakommande nybyggnader hittills anvisade belopp, tidigare och nu beräknade totalkostnader samt av överstyrelsen äskad medelsanvisning.

Ny byggnad	Tidigare beräknad totalkostnad	Nu beräknad totalkostnad	Hittills anvisat belopp	Av kollegienämnden begärd medelsanvisning för budgetåret 1950/51	Av överstyrelsen äskad medelsanvisning för budgetåret 1950/51
Avdelningen för maskinteknik . . . . .	760 000	1 286 000	400 000	600 000	600 000
Avdelningen för elektroteknik . . . . .	1 000 000	4 861 000	825 000	2 500 000	2 500 000
Kanslihusbyggnad . . . . .	—	250 000	—	50 000	—
Summa kronor	1 760 000	6 397 000	1 225 000	3 150 000	3 100 000

*Överstyrelsen* har som motivering för den av överstyrelsen tillstyrkta medelsanvisningen för inredning och utrustning av nybyggnaderna för maskinteknik- och elektroteknikavdelningarna anfört i huvudsak följande.

Såväl nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik som nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik tillhöra de mest angelägna på högskolans utbyggnadsprogram. Till följd av den försening av utbyggnaden, som på grund av kända förhållanden ägt rum, ifrågasattes emellertid icke någon fortsatt medelsanvisning till inredning och utrustning av dessa byggnader för innevarande budgetår.

Det ackumulerade anslagsbehov, som härigenom uppkommit, finner överstyrelsen därför — med hänsyn till nuvarande långa leveranstider — kräva en väsentlig anslagsförstärkning för nästa budgetår, då eljest torde äventyras, att ifrågasvarande nybyggnader av brist på utrustning icke kunna

tagas i anspråk, när de väl blivit uppförda. Vid en uppskattning av den sålunda erforderliga medelsanvisningen måste även beaktas de totala utrustningskostnadernas storlek, vilka kostnader numera avsevärt överstiga de tidigare beräknade.

Vad till en början angår nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik, så beräknas kostnaderna för dess inredning och utrustning av kollegienämnden nu till 1 286 000 kronor mot förut 760 000 kronor, vilket innebär en ökning av 526 000 kronor. Med hänsyn till den prisstegring, som ägt rum sedan år 1942, vars prisnivå legat till grund för de äldre kalkylerna, och till den tekniska utvecklingen sedan dess anser överstyrelsen denna kostnadsökning godtagbar. I anslutning till vad förut anförts vill överstyrelsen även för nästa budgetår förorda en medelsanvisning av 600 000 kronor.

För nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik ha utrustningskostnaderna tidigare av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen beräknats till 1 000 000 kronor, under det att kostnaderna nu av kollegienämnden uppskattas till i runt tal 4 861 000 kronor. Jämväl beträffande denna betydande kostnadsökning må till en början framhållas prisstegringen sedan år 1942, på vars prisnivå de sakkunnigas beräkningar basera sig. Vidare lär den av de sakkunniga verkställda uppskattningen ha varit synnerligen approximativ. Härtill kommer, att den utomordentligt snabba utveckling på elektroteknikens område, som skett under krigsåren, nödvändiggör en utrustning av helt annan omfattning än tidigare. Överstyrelsen erinrar, hurusom överstyrelsen med hänsyn till nämnda utveckling även förordat en utökning av den ursprungligen planerade högspänningshallen ävensom en utvidgning av lokalerna för de svagströmstekniska institutionerna. Utrustningskostnaderna beräknades av avdelningsrådet för avdelningen för elektroteknik hösten 1948 till ett belopp av 4 320 000 kronor, varför — även i förhållande till detta förslag — det nu föreliggande, som uppgjorts i augusti 1949, företer en icke oväsentlig kostnadsökning, 541 000 kronor. Enligt vad överstyrelsen inhämtat äro emellertid dessa båda förslag i fråga om utrustningen identiska och ökningen helt beroende på under året inträffade prisstegringar. Med hänsyn till anförda förhållanden har överstyrelsen funnit jämväl de nu beräknade totalkostnaderna för utrustningen av nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik böra godtagas. Likaledes får överstyrelsen förorda att för ändamålet anvisas 2 500 000 kronor.

Utrustningskostnaden för nybyggnaderna för elektroteknik fördelar sig på de särskilda institutionerna m. m. sålunda:

Föreläsnings- och ritsalar .....	100 000
Elektricitetslära och elektrisk mätteknik .....	248 010
Elektromaskinlära .....	1 130 000
Elektrisk anläggningsteknik .....	1 350 000
Teleteknik I och II .....	712 860
Elektronik .....	1 271 000
Brandförlust <sup>1)</sup> .....	49 700
	Summa kronor 4 861 570

Specificerade förteckningar finnas bifogade handlingarna i ärendet.

<sup>1</sup> Redan inköpt utrustning gick delvis till spillo vid brand i Göteborgs hamn den 27/7 1946.



*Departementschefen.* Av nybyggnaderna för avdelningen för maskinteknik återstår att uppföra den byggnadsdel, som avsetts skola inrymma de maskintekniska laboratorierna. Kostnaderna härför ha beräknats till i runt tal 3 600 000 kronor, vilket innebär en högst avsevärd fördyring i förhållande till tidigare beräkningar. Anledningen har uppgetts vara — förutom den betydande stegring av byggnadskostnaderna, som ägt rum sedan den tidpunkt, år 1944, då kostnadsberäkningarna först uppgjordes — att byggnadsdelen omplanerats för att tillgodose nya och ändrade utrymmesbehov. Skälen härtill förefalla visserligen beaktansvärda, men jag anser mig likväl böra förorda att en översyn av förslaget företages i syfte att söka nedbringa kostnaderna. Vid denna översyn bör undersökas, dels i vad mån lokalbehovet kan beskäras och dels i vad mån det är möjligt att uppdelna byggnadsarbetena på etapper, varvid till den första etappen bör hänföras endast de byggnadsdelar, som befinnas nödvändiga för att tillgodose det mest angelägna lokalbehovet.

De nya kostnadskalkylerna för de delar av nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik, som redan i det närmaste färdigställt, utvisa vissa merkostnader, vilka torde få godtagas. Någon ytterligare medelsanvisning för nästa budgetår erfordras dock icke till följd härav.

Även i fråga om nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik har uppkommit kostnadsökning till följd av prisstegringar och ändrad utformning av byggnadsprogrammet.

I den mån den ändrade planeringen hänför sig till de delar av byggnadskomplexet, som inrymma de svagströmstekniska institutionerna samt rit- och föreläsningssalar m. m., har den redan tidigare godtagits. De mest betydande ändringarna hänföra sig till den byggnadsdel, som avses skola inrymma de starkströmstekniska laboratorierna samt en högspänningshall. Denna byggnadsetapp beräknades ursprungligen draga en kostnad av 1 783 000 kronor, vilket med nuvarande priser torde motsvara en kostnad av i runt tal 2 300 000 å 2 320 000 kronor. De gjorda ändringarna i byggnadsplanen ha medfört, att kostnaderna nu beräknas till 2 600 000 kronor. Beträffande ändringarna har framhållits, att utvecklingen lett till användande av högre spänningar, varför högspänningshallen nu utformats för maximum 300 000 volts i stället för som tidigare 150 000 volts driftspänning. Enligt vad jag inhämtat skulle en återgång till den lägre spänningen kunna medföra en minskning av byggnadskostnaderna med omkring 250 000 kronor och av utrustningskostnaderna med cirka 300 000 kronor, men den skulle omöjliggöra en framtida utbyggnad för den högre spänningen. Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra biträda överstyrelsens förslag rörande kostnaderna för elektroteknikbyggnaden.

För hela det elektrotekniska byggnadskomplexet ha hittills anvisats 2 500 000 kronor, varför 2 650 000 kronor skulle återstå att anvisa. Med hänsyn till att takten i fråga om byggnadernas uppförande måste anpassas

efter rådande byggnadsreglering synes medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 1 000 000 kronor.

Vad beträffar tillbyggnaden för kemiavdelningen, är jag icke nu beredd att upptaga denna fråga till närmare behandling. Jag förutsätter emellertid att även denna tillbyggnad blir föremål för sådan översyn, som jag förordat i fråga om de maskintekniska laboratorierna.

Huvuddelen av högskolans Gibraltarområde överläts av Göteborgs stad till staten år 1920. Allteftersom högskolans utbyggnad medfört ökat markbehov har staden därefter ställt ytterligare områden därinvid till förfogande. Högskolemyndigheterna anse nu en ytterligare utvidgning av Gibraltarområdet behöflig för att vissa planerade byggnader skola kunna uppföras utan olämplig begränsning av övriga byggnaders tomtutrymmen och utvecklingsmöjligheter samt för att framtida utbyggnadsbehov skall kunna säkerställas. Denna utvidgning synes på grund av de lokala förhållandena endast kunna åstadkommas på så sätt, att högskolan övertager den mark, som upptages av idrottsanläggningen Gibraltarvallen. Staden har samtyckt till övertagandet, under förutsättning att staten bekostar anläggandet av en ny idrottsplats i närheten. Högskolan har framhållit, att ett snabbt avgörande av frågan är angeläget med hänsyn till vissa byggnadsplaner. Den föreslagna utvidgningen av högskoleområdet synes mig vara i hög grad önskvärd, och jag finner det skäligt, att staten bekostar idrottsanläggningens flyttning på sätt i ärendet föreslagits. Mot innehållet i övrigt av det framlagda preliminära avtalet med staden rörande marköverlåtelsen har jag icke funnit anledning till erinran. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, torde Kungl. Maj:t få godkänna avtalet för Kungl. Maj:ts och kronans del. Mot den beräknade kostnaden för anläggandet av en ny idrottsplats, 460 000 kronor, har jag intet att erinra.

Utgifterna härför böra bestridas från investeringsanslaget till nybyggnader för högskolan. Någon förstärkning av anslaget torde icke påkallas härav redan för nästa budgetår. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med 1 000 000 kronor.

Jag är icke beredd att nu taga ställning till frågan om anvisande av ytterligare medel till kostnaderna för inredning och utrustning för nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik; denna prövning torde böra anstå till dess resultaten av den av mig i det föregående föreslagna översynen fullbordats.

De beräknade kostnaderna för inredning och utrustning av nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik äro avsevärda och nödvändiggöra, att anskaffningen sker successivt i den takt de statsfinansiella förhållandena möjliggöra att erforderliga medel ställas till disposition. Även beträffande det föreslagna utrustningsprogrammet förordar jag, att en översyn verkställs i syfte att söka nedbringa kostnaderna. För nästa budgetår föreslår jag, att ett anslag av 1 000 000 kronor anvisas för ändamålet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor,

b) till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

### **10. Inredning av vissa lokaler för tandläkarhögskolan i Stockholm.**

Den femåriga studieplanen, som börjat tillämpas vid högskolan från och med höstterminen 1947, kräver bland annat på grund av tillkomsten av nya undervisningsämnen, nya kurser i ämnen, som redan äro representerade på den gamla studieplanen, samt utökad antal lärare och övriga befattningshavare utrymmen, vilka för närvarande icke disponeras inom högskolans lokaler. De utökade lokalerna skulle enligt bedömning av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga erfordras från och med höstterminen 1951.

Genom beslut den 23 juli 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm verkställa utredning rörande det behov av ökade lokaler vid högskolan, som kunde föranledas av genomförandet av den femåriga studieplanen för tandläkarutbildningen, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Med underdånig skrivelse den 3 februari 1950 har *byggnadsstyrelsen*, efter samråd med *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*, avgivit utredning och förslag i ämnet.

I ärendet har *medicinalstyrelsen*, som hört *föreståndaren för statens rättsläkarstation i Stockholm*, avgivit utlåtande den 27 februari 1950.

*Byggnadsstyrelsen* har i sin skrivelse behandlat tre alternativ till lokalfrågans lösning.

Alternativ I innebär, att tandläkarhögskolan skulle övertaga de lokaler i kvarteret Grönlandet norra, där högskolan nu är belägen, vilka nu disponeras av *medicinalstyrelsen* och *fångvårdsstyrelsen*. Kostnaderna för en dylik lösning ha uppskattats till i runt tal 6 000 000 kronor.

Enligt alternativ II skulle all undervisning, som meddelas i laboratorier, förläggas till en nybyggnad, så utformad att densamma framdeles kunde utbyggas till en fullständig högskola. Kostnaderna för ett genomförande av detta alternativ ha uppskattats till, för ombyggnad av nuvarande lokaler cirka 1 100 000 kronor, för nybyggnad för undervisningslaboratorier cirka 3 200 000 kronor samt för nybyggnad för odontologisk ortopedi och barn-tandvård cirka 1 400 000 kronor eller tillsammans cirka 5 700 000 kronor.

Alternativ III, huvudalternativet, innebär, att vissa lokalutrymmen för tandläkarhögskolans behov, omfattande omkring 700 m<sup>2</sup> golvyta, skulle anskaffas genom att i den beslutade nybyggnaden för statens rättsläkarstation inom Norrbackaområdet den översta våningen jämte en planerad ytterligare våning toges i anspråk för visst undervisningsändamål. I samband härmed skulle viss omdisponering och förändring av en del av tandläkarhögskolans lokaler i kvarteret Grönlandet norra ske. Såsom av propositionen 1948:108 närmare framgår har översta våningen i den beslutade nybyggnaden för rättsläkarstationen avsetts skola tills vidare disponeras för något annat statligt ändamål. Kostnaden för en påbyggnad av denna nybyggnad med ytterligare en våning har uppskattats till 275 000 kronor, vartill komma kostnader för fast inredning om cirka 95 000 kronor. Kostnaderna för ombyggnad och omändring av de nuvarande lokalerna ha uppskattats till cirka 875 000 kronor.

*Föreståndaren för statens rättsläkarstation professorn Bosaeus* har på närmare anförda skäl på det bestämdaste avstyrkt alternativ III.

*Medicinalstyrelsen* finner ur styrelsens synpunkt alternativ I vara att föredraga. Styrelsen anser sig icke kunna tillstyrka alternativ III utan håller före, att ytterligare undersökningar böra ske i syfte att lösa föreliggande spörsmål.

*Departementschefen.* Från och med läsåret 1951/52 gör sig ett trängande behov av utökade lokaler för tandläkarhögskolan i Stockholm gällande. En utökning av lokalerna synes nödvändig, om man icke vill väsentligt minska den årliga intagningen av studerande vid högskolan. En dylik åtgärd anser jag emellertid utesluten med hänsyn till rådande brist på tandläkare. Frågan om på vad sätt det ökade lokalbehovet skall kunna tillgodoses har ägnats ingående överväganden inom ecklesiastik- och inrikesdepartementen i samråd med representanter för högskolan och byggnadsstyrelsen. Såsom resultat av dessa överväganden har framgått, att förevarande byggnadsfråga i rådande läge endast kan lösas i anslutning till det i det föregående omnämnda alternativet III. Då vissa skäl ansetts tala emot att påbygga den för rättsläkarstationen avsedda nybyggnaden med ytterligare en våning, har i stället undersökts möjligheterna att tillgodose lokalbehovet utan att vidtaga en dylik åtgärd. Det har härvid visat sig, att detta är möjligt, om man för tandläkarutbildningen utnyttjar visst reservutrymme i den beslutade nybyggnaden å Norrbackaområdet för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. Därjämte behöver emellertid föreläsningssalen i rättsmedicinska institutionen få tagas i anspråk ett par timmar dagligen för tandläkarutbildningen, vilket bör vara möjligt. Beträffande byggnadsfrågan för nyssnämnda laboratorier torde jag få erinra om följande.

I skrivelse den 20 maj 1949, nr 267, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till nybyggnad för statens rättskemiska och farma-

ceutiska laboratorier jämte i ämnet väckta motioner anmälde riksdagen, att riksdagen till Nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier för budgetåret 1949/50 under statens allmänna fastighetsfond anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. I samma skrivelse anhöll riksdagen därjämte om utredning — i enlighet med vad statsutskottet i memorial nr 149 anfört — rörande rättskemiska laboratoriets framtida arbetsuppgifter, möjligheterna att företaga inskränkningar och ändrad disposition av det föreliggande förslaget till nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier m. m.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 3 juni 1949 givna bemyndigande tillkallade chefen för inrikesdepartementet samma dag fem sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda utredningen. Sedan nämnda sakkunniga med skrivelse den 29 december 1949 överlämnat betänkande med förslag rörande statens rättskemiska laboratoriums framtida arbetsuppgifter m. m., uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 3 februari 1950 åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda betänkande framlagt förslag för en kostnad av högst 2 800 000 kronor låta uppföra en nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. De sakkunnigas förslag innebar bland annat, att utrymmen till en yta av omkring 375 m<sup>2</sup> i den förordade nybyggnaden skulle tillsvidare användas för något annat statens ändamål. Dessa disponibla utrymmen skulle enligt de sakkunnigas förslag förläggas till botten- och källarvåningarna i den för farmaceutiska laboratoriet avsedda flygeln.

Jag anser mig efter samråd med chefen för inrikesdepartementet böra förorda, att behovet av ökade lokaler för tandläkarhögskolan tillgodoses på sätt i det föregående angivits. Om så sker synes erforderligt, att medel nu äskas till fast inredning för de lokaler, som avses skola disponeras för tandläkarutbildningen i nybyggnaderna för rättsläkarstationen samt rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. Kostnaderna härför torde kunna uppskattas till 95 000 kronor. Då den erforderliga ombyggnaden och omändringen av vissa av tandläkarhögskolans nuvarande lokaler lämpligen kan ske först efter det att nyssnämnda lokaler tagits i bruk för högskolan, torde det vara tillfyllest, att medel för dessa byggnadsarbeten äskas av 1951 års riksdag.

Jag torde redan nu böra nämna, att rätt betydande utrustningskostnader äro förknippade med den erforderliga utvidgningen och ombyggnaden av högskolans lokaler. Enligt vad jag under hand inhämtat torde emellertid utgifterna härför, åtminstone till huvudsaklig del, kunna bestridas utan ökad medelsanvisning till högskolan, om för ändamålet får disponeras den reservation, som beräknas uppstå å det anslag, som anvisats till Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö.

Jag torde i detta sammanhang få erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 25 november 1949 medgivit, att ett belopp av högst 12 500 kronor av

reservationsanslaget till Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning finge förskottsvis disponeras för inredning av vissa oinredda reservutrymmen inom karolinska sjukhusets patologiska institution, vilka utrymmen upplåtits till tandläkarhögskolan för undervisningen i dental histopatologi. Genom samma beslut förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut om inredningskostnadernas slutliga bestridande. Jag förordar nu, att medel för ändamålet äskas av riksdagen med 12 500 kronor.

Sistnämnda belopp och det av mig nyss förordade beloppet å 95 000 kronor torde böra äskas såsom reservationsanslag under rubriken Tandläkarhögskolan i Stockholm: Inredning av vissa lokaler och uppföras med 107 500 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Inredning av vissa lokaler* för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 107 500 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—10 hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:  
*G. v. Krusenstjerna.*